

Ірина Дмитрівна Казанчук,

кандидат юридичних наук, доцент,
член-кореспондент Академії адміністративно-правових наук,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра адміністративного права та процесу (доцент);

<https://orcid.org/0000-0003-4269-2749>,

e-mail: professor@kazanchuk.com

**ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ОХОРОНИ
ТА ВИКОРИСТАННЯ ТВАРИННОГО СВІТУ І ПРОТИДІЇ
БРАКОНЬЕРСТВУ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ**

Проаналізовано сучасний стан адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у сфері охорони та використання тваринного світу в Україні. Надано характеристику організаційних заходів із протидії випадкам браконьєрства, які вживають у своїй діяльності підрозділи Національної поліції України, Державної екологічної інспекції, інші природоохоронні органи України, в тому числі з урахуванням позитивного досвіду природоохоронної діяльності правоохоронних органів України та інших країн світу. Звернено увагу на недоліки в українському законодавстві, яким врегульовано сферу охорони та використання тваринного світу, і надано пропозиції щодо його вдосконалення в сучасних умовах уведення правового режиму воєнного стану в Україні.

Ключові слова: правове регулювання, тваринний світ, природоохоронна діяльність, протидія, браконьєрство, Національна поліція.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

У час безперервного технологічного прогресу суспільні відносини, які виникають у сфері охорони, використання та відтворення тваринного світу, мисливського господарства і полювання, перебувають у постійному розвитку. Однак є і негативний бік – прогресуючий рівень безконтрольних рибних промислів і незаконного полювання. За загальними даними статистики, в Україні щорічно відбувається до 14,5 млн випадків незаконного полювання та рибальства. Можна сказати, що протягом року браконьєрством як постійною діяльністю займаються понад 1,5 млн осіб¹. Щорічно підрозділами Державної

¹ Куценко С. Браконьєрство – соціальне зло чи спосіб заробітку? // LB.ua : сайт. 02.01.2019. URL: https://rus.lb.ua/blog/stanislav_kutsenko/416310-brakonierstvo-sotsialne_zlo_chi.html (дата звернення: 23.06.2022).

екологічної інспекції разом із працівниками водної поліції, іншими підрозділами Національної поліції затримується понад 170 тис. правопорушників у сфері використання об'єктів тваринного світу, проте випадків притягнення до юридичної (в тому числі адміністративної) відповідальності осіб за браконьєрство не перевищує 3 %. Із початку пандемії COVID-19 у світі та в умовах уведення в Україні від 24 лютого 2022 р. правового режиму воєнного стану ситуація ще більше погіршилася. Так, за офіційними оцінками міжнародних експертів, упродовж останніх чотирьох місяців у зону бойових дій потрапило майже 3 млн га лісів нашої країни, що призвело до збільшення площ лісових пожеж у 25 разів, порівняно з аналогічним періодом у 2021 р., та завдало *непоправної величезної шкоди* тваринному світу України¹. Нагадаємо, що 4-ий Принцип Декларації Ріо про навколишнє середовище та розвиток проголошує, що війна за своєю суттю є найбільш руйнівною силою для сталого розвитку природоохоронної сфери країни [1, с. 97], *наслідки якої доведеться долати ще не одне десятиліття*.

Стан дослідження проблеми

У науці адміністративного права важливі аспекти правового врегулювання відносин у сфері охорони навколишнього природного середовища, насамперед тваринного світу, розглядалися багатьма вітчизняними вченими-адміністративістами, серед яких хотілося б відмітити наукові праці Б. М. Гамалюка, І. А. Городецької, С. Г. Грицькевича, В. І. Куріли, Ю. О. Легези, В. В. Петренка, О. М. Хімич, Ю. С. Шемшученка, І. В. Шульги, К. В. Ящука та ін. Водночас сучасний стан українського адміністративного законодавства, яким урегульовано сферу охорони та використання тваринного світу в аспекті розвитку правових засад природоохоронної діяльності органів державної влади, в тому числі Національної поліції, щодо протидії браконьєрству, не відповідає ані вимогам сучасного суспільства, ані процесам інтеграції України в європейське правове співтовариство. Ці обставини і обумовили необхідність поглибленого наукового дослідження вказаних питань.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є аналіз і характеристика адміністративно-правового механізму врегулювання відносин у сфері охорони та використання тваринного світу, а також з урахуванням теоретичних концепцій і правоохоронної практики визначення перспектив удосконалення

¹ Возний О. День охорони довкілля в умовах війни // Українська правда : сайт. 05.06.2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/06/5/7350341/> (дата звернення: 23.06.2022).

правових засад і організації природоохоронної діяльності державних органів у сфері протидії браконьєрству у складних для України умовах уведення правового режиму воєнного стану.

Для досягнення сформульованої мети були поставлені такі завдання:

- охарактеризувати сутність дефініції «браконьєрство»;
- проаналізувати сучасний стан правового регулювання відносин у сфері охорони та використання тваринного світу в Україні;
- визначити напрями вдосконалення діяльності Національної поліції, Державної екологічної інспекції, інших правоохоронних органів України щодо протидії випадкам браконьєрства в умовах уведення в Україні воєнного стану.

Наукова новизна дослідження

Слід визнати, що за останні десять років в Україні різко зросла не тільки кількість осіб, які займаються браконьєрством, але й їхня технічна оснащеність. За даними правоохоронних органів, браконьєри укомплектовані сучасною технікою та зброєю, зокрема тепловізорами, приладами нічного бачення, морськими приладами навігації, ехолотами, супутниковим зв'язком, електричними вудками, скорострільними карабінами, швидкохідними катерами і навіть всюдиходами [2, с. 45]. У свою чергу, Державна екологічна інспекція та Національна поліція України можуть протиставити порушникам, на жаль, часто застарілу техніку, дефіцит фінансів і палива, слабку мотивацію своїх працівників. Крім низького стану матеріально-технічного оснащення правоохоронних органів, норми адміністративного (природоохоронного) законодавства України, якими врегульовано здійснення мисливського господарства та полювання, реалізацію відносин щодо тваринного світу, теж не повною мірою адаптовані до норм європейського права і трансформовані до умов сучасного життя. Отже, українська правова база не відповідає ані безперервним змінам у природоохоронній сфері, ані принципам прозорості, простоти й ефективності, ані вимогам державної екологічної політики та базовим законодавчим актам України в зазначеній сфері, ані встановленим стандартам і нормам міжнародного співтовариства. Як наслідок, склалася ситуація, за якої сучасний стан правової охорони тваринного світу характеризується не лише технологічним і технічним озброєнням українських браконьєрів, зростанням кількості правопорушень і частою їх безкарністю, але й неналежним виконанням уповноваженими державними органами функції контролю і нагляду, недосконалістю національної правової бази. Внаслідок цього браконьєрство перетворилося на потужну злочинну силу, що загрожує національній екологічній безпеці України, а отже, проблема протидії випадкам браконьєрства є дуже актуальною та важливою для суспільства.

Виклад основного матеріалу

У класичному значенні термін «браконьєрство» довгий час стосувався лише тваринного світу, тобто незаконного полювання та риболовлі [3, с. 356]. Вважається, що саме там порушення чинного законодавства наймасовіші, а зухвалість браконьєрів у нанесенні шкоди державі та природному середовищу переходить усі межі¹.

Проте в умовах сьогодення ситуація значно змінилася, тому таке негативне явище, як браконьєрство, набуло більш широкого сенсу. Воно стало охоплювати все навколишнє природне середовище: і самовільну вирубку лісу, і незаконний збір рослин, занесених до Червоної книги, і незаконний видобуток піску та гравію, і підпільне копання бурштину тощо. Збитки, які щорічно наносять природі та державі браконьєри, становлять близько 50 млн грн [4, с. 57].

Однак найбільш значну шкоду екосистемі країни наносять масове вбивство тварин і незаконний вилов риби. Ідеться здебільшого про полювання в заборонений період, із незареєстрованою зброєю, без відстрільної картки на право добування, без контрольної картки обліку добутої дичини та без відповідних документів на собак мисливських порід. Наприклад, кількість занесеної до Червоної книги рисі сьогодні йде на сотні особин, які мешкають локально в Карпатах і на Поліссі. Водночас браконьєри (серед них є і працівники лісових господарств) не гребують знищувати цих рідкісних тварин. Аналогічна ситуація з бурими ведмедами, які, за даними екологів, у карпатському регіоні країни знищуються браконьєрами до півсотні особин за рік, що призводить до катастрофічного зменшення їх популяції [5, с. 8]. Тому екологи побоюються, що до 2050 року вони в Україні можуть зникнути взагалі.

У рибальстві ситуація не краща: незаконний вилов риби фактично зрівнявся з легальним риболовством. Щоденно браконьєри виловлюють із водойм більше 190 т риби. Крім того, нелегальна риболовля, в тому числі в час нересту, з використанням таких заборонених інструментів, як сіті, ятери, електровудки, ості, вибухові та отруйні речовини, – це суттєве перевищення встановлених водними та лісовими господарствами дозволених лімітів на вилов риби чи відстріл диких тварин [6]. За офіційною статистикою, у 2020 р. Держлісагентство України складало понад 2,8 тис. протоколів за порушення правил полювання. Однак насправді багато випадків браконьєрства є або «латентними», або взагалі залишаються поза увагою контролюючих державних органів і установ.

Як зазначено в П'ятому національному звіті України про виконання положень Конвенції про біорізноманіття, «все ще залишається

¹ Там само.

пріоритетним економічний розвиток держави за рахунок екстенсивного використання природних ресурсів¹, а отже, відбувається погіршення та зникнення середовищ існування багатьох видів диких тварин, скорочення популяцій типових і рідкісних їх представників. Це свідчить про неефективне виконання великого масиву стратегічних завдань, спрямованих на охорону, раціональне використання та відтворення тваринного світу.

В Україні діяльністю щодо протидії порушенням правил використання об'єктів тваринного світу займаються насамперед Національна поліція України (водна поліція), Державна екологічна інспекція (далі – ДЕІ), Держрибагентство, Держлісагентство та їх територіальні органи.

Представники цих державних органів цілодобово патрулюють на водоймах і викривають факти браконьєрства. Серед регіонів нашої країни, де особливо активні браконьєри, лідирують Полтавщина, Дніпропетровщина, Чернігівщина та Черкащина. Як приклад наведемо найзухваліші випадки браконьєрства: 1) полтавським рибпатрулем спільно з поліцією в Сулинській затоці Кременчуцького водосховища виявлено громадянина, який браконьєрив 7 сітками, чим завдав понад 1 млн грн збитків; 2) дніпропетровськими рибоохоронцями спільно з водною поліцією на Кам'янському водосховищі викрито особу під час незаконної риболовлі, збитки від якої складають понад 161 тис. грн; 3) чернігівським рибпатрулем спільно з поліцією та прикордонниками виявлено 4 недобросовісних рибалок, які сітками на річці Дніпро незаконно виловили риби на 117 тис. грн; 4) рибоохоронцями м. Черкаси спільно з водною поліцією виявлено громадян, які займалися браконьєрством на Кременчуцькому водосховищі і тим самим нанесли державі 94 тис. грн збитків². У цьому контексті цікавим для впровадження є досвід роботи поліцейських Полтавщини. Так, з березня 2022 р. у період нересту працівники поліції, зокрема офіцери територіальних громад та водної поліції, спільно з екологами, рибоохоронними патрулями і представниками громадськості вживали максимум заходів щодо недопущення незаконного вилову риби у водоймах. Серед основних із цих заходів такі: виявлення порушників нерестової заборони, браконьєрів та очищення водойм

¹ П'ятий національний звіт України про виконання положень Конвенції про біорізноманіття // Convention on Biological Diversity : сайт. URL: <https://www.cbd.int/doc/world/ua/ua-nr-05-uk.pdf> (дата звернення: 23.06.2022).

² Боротьба з браконьєрством під час нересту триває // Державне агентство меліорації та рибного господарства України : офіц. сайт. 16.06.2022. URL: https://darg.gov.ua/_borotjba_z_brakonjjerstvom_0_0_0_11922_1.html (дата звернення: 23.06.2022).

від заборонених знарядь вилову водних біоресурсів¹. У свою чергу, працівники підрозділів і служб Національної поліції в Миколаївській області з метою виявлення та попередження правопорушень у сфері використання тваринного світу, браконьєрської діяльності і захисту біоресурсів водного простору на території обслуговування систематично проводять комплекс профілактичних заходів щодо недопущення вчинення екологічних правопорушень і злочинів, інших порушень правил рибальства, а також надають постійну допомогу у проведенні рибоохоронних заходів територіальним органам рибоохорони.

Як бачимо, крім уповноважених державних органів, активні дії щодо протидії браконьєрству здійснюють також громадські організації, зокрема Грінпіс, Національний екологічний центр України, Українське товариство мисливців та рибалок, Український екологічний клуб «Зелена Хвиля». Соціологічне дослідження, проведене агенцією *Info Sapiens* у 2021 р., свідчить, що 83 % українців негативно ставляться до нелегального рибальства та полювання на рідкісних тварин. Більше того, 34 % готові особисто долучитися до їх захисту². Відповідно для забезпечення охорони тваринного світу важливе значення має постійне залучення сил громадськості (екологічних організацій, громадських формувань правоохоронної спрямованості) до заходів природоохоронного характеру. Також, як зазначає А. П. Гетьман, «ефективне виконання такого важливого завдання, як “охорона середовища перебування, умов розмноження і міграції тварин”, визначеного в Законі України “Про тваринний світ”³ як пріоритетне, повинне покладатися на підприємства, організації і громадян» [7, с. 122].

Отже, на нашу думку, правоохоронним органам слід використовувати громадську ініціативу і в процесі планування спільних превентивних заходів, проведенні інформаційно-роз'яснювальної роботи серед дорослого населення з питань недопущення порушень природоохоронного законодавства. Також було б доцільно залучати представників громадськості до створення робочих груп при комітетах Верховної Ради України з питань лісових ресурсів, об'єктів тваринного та рослинного світу, природних ландшафтів й об'єктів заповідного фонду.

¹ На Миргородщині проводять превентивні рейди щодо протидії браконьєрству // Національна поліція в Полтавській області : офіц. сайт. 30.04.2022. URL: <https://np.pl.ua/2022/04/na-myrhorodshchyni-provodiad-preventyvni-reydy-shchodo-protydii-brakonierstvu/> (дата звернення: 23.06.2022).

² Мальований А. Як зупинити браконьєрство? // Українська правда : сайт. 05.10.2020. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2020/10/5/7268861/> (дата звернення: 23.06.2022).

³ Про тваринний світ : Закон України від 13.12.2001 № 2894-III // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14> (дата звернення: 23.06.2022).

Мета такої групи – робота над законопроектами, зокрема щодо напруження дієвих механізмів боротьби з порушниками правил полювання і рибальства, а також посилення протидії браконьєрству. Безсумнівно, саме спільними зусиллями державних і громадських інституцій можливо досягти певних успіхів у покращенні адміністративно-правової системи охорони природного середовища.

Наразі в Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» одним із важливих завдань визначено «збереження та відновлення чисельності видів природної флори та фауни, у тому числі мігруючих видів тварин, середовищ їх існування, рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу та типових природних рослинних угруповань, що підлягають охороні¹». Крім наведеного Закону, правові засади охорони та відновлення тваринного світу містяться в законах України «Про тваринний світ»², «Про охорону навколишнього природного середовища»³, «Про захист тварин від жорстокого поводження»⁴, «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів»⁵, «Про мисливське господарство та полювання»⁶ тощо. Крім того, повноваження працівників підрозділів поліції у природоохоронній сфері визначені в Законі України «Про Національну поліцію»⁷. Також в Україні діють

¹ Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19> (дата звернення: 23.06.2022).

² Про тваринний світ : Закон України від 13.12.2001 № 2894-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14> (дата звернення: 23.06.2022).

³ Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 23.06.2022).

⁴ Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України від 21.02.2006 № 3447-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15> (дата звернення: 23.06.2022).

⁵ Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 08.07.2011 № 3677-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3677-17> (дата звернення: 23.06.2022).

⁶ Про мисливське господарство та полювання : Закон України від 22.02.2000 № 1478-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14> (дата звернення: 23.06.2022).

⁷ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 23.06.2022).

статуту і правила мисливства, рибальства й інші законодавчі та підзаконні нормативні акти.

Крім того, чинне адміністративне законодавство України передбачає організаційно-правові заходи щодо охорони тваринного світу і юридичну відповідальність за порушення законодавства, спрямованого на його охорону. Так, у ст. 85 «Порушення правил використання об'єктів тваринного світу» Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачено покарання за порушення правил полювання у вигляді попередження або штрафу від 102 до 1 020 грн, у випадку повторного порушення – від 1 020 до 2 040 грн. За незаконну риболовлю із застосуванням заборонених знарядь лову браконьєр сплатить лише 340–680 грн¹. Максимальна санкція, передбачена Кримінальним кодексом України, – 3 роки обмеження волі, але вона практично ніколи не застосовується. На нашу думку, законодавцям слід унести зміни до чинного законодавства і посилити відповідальність через підвищення розміру штрафу для браконьєрів-громадян. Слід зрозуміти, що у випадку, коли потенційні втрати в рази перевищують можливі прибутки, незаконне полювання та рибальство зійдуть нанівець. Отже, саме високі штрафи та неухильна компенсація державі збитків за завдану природному середовищу шкоду зроблять браконьєрство непривабливою та ризикованою справою.

У сучасних умовах одним з організаційно-правових заходів охорони тваринного світу є реалізація прав та обов'язків користувачів об'єктами тваринного світу, які спрямовані на посилення його охорони, беззастережне виконання відповідного законодавства. Користувачі об'єктами тваринного світу мають право: власності на добуті в законному порядку об'єкти тваринного світу і доходи від їх реалізації; оскаржувати в установленому порядку рішення державних органів і посадових осіб, що порушують їх права на використання об'єктів тваринного світу; здійснювати спеціальне використання об'єктів тваринного світу. Вимоги щодо охорони тваринного світу і середовища перебування тварин повинні враховуватися під час застосування засобів захисту рослин, стимуляторів їх росту, мінеральних добрив та інших препаратів, що використовуються в народному господарстві.

Слід також звернути увагу на необхідність модернізації матеріально-технічної бази ДЕІ, Національної поліції, підвищення зарплат інспекторам і поліцейським, забезпечення гарантії їхньої безпеки. У цьому випадку зазначимо, що інспектори ДЕІ фактично виконують

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 23.06.2022).

функції правоохоронного органу, тому вони повинні отримати право застосовувати законно мотивований адміністративний примус до тих осіб, які порушують встановлені правила полювання та рибальства, тим самим мати юридично гарантовані можливості ефективно протистояти порушникам.

Варто наголосити, що управління в галузі охорони, раціонального використання і відтворення тваринного світу є складовою частиною охорони навколишнього природного середовища [8, с. 69–70], яке полягає у здійсненні функцій спостереження, інформування, моніторингу, дослідження, екологічної експертизи, контролю, прогнозування та іншої виконавчо-розпорядчої діяльності. У цьому аспекті в період уведення воєнного стану з метою максимального захисту водних біоресурсів під час їх природного відтворення важливо на нормативно-правовому рівні ввести заборону вилову риби шляхом промислового, любительського та спортивного рибальства. Також слід забезпечити систематичний контроль за дотриманням громадянами заборони навігації для маломірних суден, окрім військових і поліцейських.

Висновки

Підсумовуючи все вищесказане, можна з упевненістю зазначити, що в сучасних умовах браконьєрство становить одну з масштабних загроз біорізноманіттю України та національній екологічній безпеці. Аналізуючи наукові концепції та нормативно-правову базу, якою врегульовано відносини у сфері охорони тваринного світу, визначимо основні напрями вдосконалення правових засад і системи організаційних заходів протидії браконьєрству в зазначеній сфері, якими є: належна організація державного управління в галузі охорони і використання тваринного світу; посилення відповідальності громадян та посадових осіб за порушення основних вимог і правил раціонального використання та відтворення тваринного світу; наявність дієвого організаційно-правового механізму реалізації прав та обов'язків користувачів об'єктами тваринного світу; спільні дії ДЕТ та водної поліції щодо охорони, відтворення і використання рідкісних тварин і таких, що перебувають під загрозою зникнення; обмеження або заборона застосування на окремих територіях засобів захисту рослин, стимуляторів їх росту, мінеральних добрив та інших препаратів [9, с. 14]; ведення державного обліку тварин та обліку їх добування; постійність здійснення державного та громадського контролю в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу; використання провідного вітчизняного та міжнародного досвіду природоохоронної діяльності уповноважених державних органів і громадських організацій; запровадження нових організаційно-правових форм і методів взаємодії всіх суб'єктів протидії правопорушенням у

сфері охорони тваринного світу, підвищення контролю за якістю їх реалізації; розвиток правового еко-виховання та системи заходів профілактики правопорушень; запровадження сучасних механізмів аналітичного і матеріально-технічного забезпечення правоохоронних органів; покращення системи заходів, спрямованих на підвищення рівня професіоналізму правоохоронців у сфері природоохорони.

Список бібліографічних посилань: **1.** Медведєва М. О. Теоретичні та практичні аспекти реалізації міжнародно-правових норм у галузі охорони навколишнього середовища : монографія / за наук. ред. О. В. Задорожного. Київ : Фенікс, 2012. 484 с. **2.** Золотарьова Н. І. Адміністративна діяльність правоохоронних органів з охорони навколишнього природного середовища : монографія. Київ : НТУ, 2017. 382 с. **3.** Турлова Ю. А. Браконьєрство як загроза тваринному світу України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2008. № 11. С. 355–358. **4.** Городецька І. А. Адміністративна відповідальність за порушення вимог щодо охорони видів тварин, занесених до Червоної книги України // Законодавство України: недоліки, проблеми систематизації та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 9–10 лют. 2018 р.). Херсон : Гельветика, 2018. С. 56–60. **5.** Овдієнко В. В. Правове регулювання мисливства в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Харків, 2014. 20 с. **6.** Городецька І. А. До розуміння та визначення поняття «тваринний світ». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція.* 2014. Вип. 9, т. 2. С. 40–42. **7.** Гетьман А. П. Організаційно-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища. *Проблеми законності.* 2014. Вип. 125. С. 119–128. **8.** Головкин О. В. Державний контроль і нагляд у сфері охорони навколишнього середовища в Україні як функція управління. *Бюлетень Міністерства юстиції України.* 2011. № 12. С. 68–73. **9.** Гриценко А. В., Васенко О. Г. Проблемні питання екологічної безпеки України та пропозиції щодо їх вирішення. *Проблеми охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки.* 2019. Вип. 41. С. 3–17.

Надійшла до редколегії 25.06.2022

Kazanchuk I. D. Regarding the improvement of organizational and legal regulation of relations in the sphere of protection and use of the animal world and combating poaching during the period of martial law in Ukraine

The current state of administrative and legal regulation of social relations in the sphere of protection and use of the animal world in Ukraine is analyzed. The meaning of the concept of “poaching” is revealed and its components are outlined. Taking into account statistical data, a detailed description of effective organizational and legal measures to counter poaching cases,

which are used in the activities of the units of the National Police of Ukraine, the State Ecological Inspection, and other nature protection bodies of Ukraine, is provided. It is noted that poaching is one of the major threats to biodiversity and national ecological security of Ukraine. It is emphasized the need to involve the public in the organization of actions for the protection of the animal world, as well as in the process of planning joint preventive measures of protection nature, conducting information and explanatory work among the population on issues of preventing violations of administrative (nature protection) legislation.

Attention is drawn to shortcomings in the Ukrainian legislation, which regulates relations in the sphere of protection and use of the animal world. Proposals are also made to improve the legal framework for the interaction of the water police and units of the State Environmental Inspection in the field of animal protection in the modern conditions of the introduction of the legal regime of martial law in Ukraine. Taking into account the positive experience of nature protection activities of law enforcement agencies and other state bodies of Ukraine, the main areas of improvement of the system of organizational and legal measures against poaching are highlighted. In particular, these are: the proper organization of state administration in the field of protection and use of the animal world; the strengthening the responsibility of citizens and officials for violating the basic requirements and rules of rational use and reproduction of the animal world; the presence of an effective organizational and legal mechanism for the implementation of the rights and obligations of users of animal world objects; the joint actions of the State Environmental Inspection and the Water Police regarding the protection, reproduction and use of rare and endangered animals; the keeping state records of animals and records of their production; the implementation of state and public control in the field of protection, use and reproduction of the animal world; the introduction of new organizational and legal forms and methods of interaction of authorized state bodies and other subjects of combating offenses in the field of animal protection, increasing control over the quality of their implementation; the development of legal eco-education and a system of crime prevention measures; the introduction of modern mechanisms of analytical and logistical support of law enforcement agencies.

Key words: legal regulation, animal world, nature protection activity, counteraction, poaching, National Police.

